

УПУТСТВО ЗА УВОЂЕЊЕ РОДНО ОДГОВОРНОГ БУЏЕТИРАЊА

Република Србија је посвећена континуираном подизању квалитета управљања јавним финансијама које ефективно одговарају на потребе свих њених грађана и грађанки.

Родно одговорно буџетирање доприноси побољшању ефективности и транспарентности буџета и омогућава бољи увид у користи које жене и мушкарци, девојчице и дечаци из различитих група имају од буџетских политика, односно у којој мери издавања из буџета доприносе затварању родног јаза.

ОБАВЕЗА

Приликом планирања буџета за 2025. годину директни буџетски корисници су у обавези да примене РОБ тако што ће у оквиру програма, програмских активности или пројеката дефинисати родно одговорне циљеве и родно одговорне показатеље и на тај начин допринети унапређењу родне равноправности у оквиру својих надлежности. Индиректни буџетски корисници ће кроз своје годишње планове активности планирати активности којима ће допринети реализацији родно одговорних циљева директних буџетских корисника а у оквиру својих надлежности.

КОРАЦИ

Приликом примене РОБ-а буџетски корисници се руководе наредним корацима:

Корисници буџетских средстава приликом планирања полазе од важеће организационе и функционалне структуре, као и надлежности корисника према Закону о министарствима. Затим, корисник средстава укршта своје програмске циљеве и планиране приоритете са препознатим приоритетима у Националној стратегији за родну равноправност и припадајућем акционом плану, као и у другим доступним релевантним прописима, родним анализама и студијама.

Приликом описа сврхе програма потребно је навести и утицај на унапређење родне равноправности, укратко описати логику интервенције и навести користи програма за жене и/или за мушкарце. Такође је потребно сагледати полазно стање на основу садашњих података и укратко описати шта је проблем из угла родне неравноправности и како изгледа успех, односно промењена ситуација. Неопходно је навести и све изворе података и анализе које су коришћене у аналитичком процесу. Уколико подаци који су потребни за родну анализу нису доступни, навести да ће 2024. година послужити за прикупљање почетних података.

Приликом навођења правног основа потребно је навести законе из области родне равноправности: Закон о родној равноправности, Закон о забрани дискриминације и др.

Приликом описа програма и образложења кључних активности и услуга које се спроводе, односно пружају, обавезно навести и активности/услуге које ће буџетски корисник спровести/пружити ради остваривања циља у коме је дефинисана родна компонента.

Израда родне анализе

Уколико не постоје већ доступни одговарајући подаци о изворима, узроцима, последицама и опсегу родне неравноправности у ресору који буџетски корисник покрива, па стога буџетски корисник не налази да може да искаже сврсисходне родно одговорне циљеве и показатеље потребно је да планира израду родне анализе. У овом случају то ће бити и РОБ иницијатива која ће се предложити у буџету за 2025. годину.

Пример приказивања израде родне анализе у буџету:

МИНИСТАРСТВО ДРЖАВНЕ УПРАВЕ И ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ
Програм: 0607 - Систем јавне управе
Програмска активност: 0009 - Администрација и управљање

Циљ 1: Утврђивање приоритета за успостављање родне равноправности

Назив индикатора	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна вредност у 2018. год.	Циљна вредност у 2019 год.	Циљна вредност у 2020. год.
1. Израда секторске родне анализе <i>Извор верификације: Документ родне анализе</i>	број	2017	0	1	0	0

Родна анализа укључује процес прикупљања, анализе и тумачења родно осетљивих података у оквиру одређене области, како би се побољшало разумевање препрека које ометају постизање законски дефинисане родне равноправности у пракси. Ово укључује препреке у приступу јавним услугама или добрима, недостатак препознавања различитих потреба и приоритета које представљају различите полне, старосне, образовне и друге карактеристике, као и начин на који се њима баве буџетски корисници кроз своје политике и програме.

Родна анализа треба да послужи усвајању стратешког приступа у отклањању родних неравноправности, односно улагању у оне приоритете у датој области или ресору, где ће програми који се финансирају остварити највећи помак у отклањању неравноправности.

Буџетски корисник може да планира и родну анализу одређеног расхода за програм и програмску активност, а са циљем да утврди допринос затварању родног јаза, односно отклањању неравноправности. На основу налаза родне анализе планира се наредни трогодишњи буџетски период.

Буџетски корисници који су спровели или имају важеће родне анализе (спроведене у претходне три године) потребно је да планирају родно одговорне циљеве и показатеље у складу са прихваћеним препорукама родне анализе.

Начини за увођење родно одговорног буџетирања

Препорука је да се родна перспектива прво интегрише у областима у којима, на основу родне анализе и доступних статистичких и аналитичких података, она може најзначајније допринети родној равноправности. Ово укључује усмеравање напора тамо где се најефикасније могу смањити неједнакости и побољшати квалитет живота за одређене групе жена или мушкараца, девојчица или дечака, решавањем неједнаког приступа ресурсима, услугама и могућностима. Када се одабере приоритет програма, буџетски корисници одлучују о приступу за спровођење родно одговорног буџетирања. Могући су следећи начини:

1. **Постављање посебног циља за жене или мушкарце са циљем смањења неравноправности**
2. **Узимање у обзир питања рода**
3. **Диференцирање циљева и показатеља тако да се експлицитно односе на жене и мушкарце.**

1. Постављање посебног циља за жене или мушкарце са циљем смањења неравноправности

Ово решење је пожељно тамо где се планира посебна, афирмативна мера која за циљ има смањење или уклањање неравноправног положаја одређене групе. Пример овакве, циљане интервенције могао би да се нађе у програмима за развој женског предузетништва, циљаним субвенцијама у пољопривреди на секторе у којима су жене заступљеније, нпр. ратарство, или укључивање жена у ИКТ, тј. тамо где се издвајају наменска средства која су усмерена на одређену групу за коју постоје докази да је мање заступљена, у горем положају, или се суочава са додатним баријерама у приступу.

Пример 1

Циљ 1	Повећати заступљеност жена уписаних на СТЕМ смерове
-------	---

Индикатор 1.	Назив: Стопа жена уписаних на СТЕМ смерове	Базна вред.	2019	2020	2021
	Коментар:				
Индикатор 2.	Назив: Стопа мушкараца уписаних на СТЕМ смерове	Базна вред.	2019	2020	2021
	Коментар:				

Пример 2

Циљ 1	Повећати заступљеност мушкараца који користе одсуство ради бриге о деци				
Индикатор 1.	Назив: Стопа мушкараца који користе одсуство ради бриге о деци	Базна вред.	2019	2020	2021
	Коментар:				
Индикатор 2.	Назив: Стопа жена које користе одсуство ради бриге о деци	Базна вред.	2019	2020	2021
	Коментар:				

2. Узимање у обзир питања рода

Узимање у обзир питања рода тамо где, на основу постојећих анализа, већ имамо доказе о томе да је неопходно да се пажња усмери на родне аспекте проблема који решавамо. Нпр. питање безбедности у саобраћају има веома изражену родну димензију која се често игнорише, као и спречавање ширења ХИВ/АИДС-а или рака грлића материце.

Пример 3

Циљ 1	Развити родно осетљив приступ безбедности у саобраћају				
Индикатор 1.	Назив: Број студија о родним аспектима безбедности у саобраћају	Базна вред.	2019	2020	2021
	Коментар:				
Индикатор 2.	Назив: Број родно осетљивих мера у Годишњем плану безбедности	Базна вред.	2019	2020	2021
	Коментар:				

3. Диференцирање циљева и показатеља тако да се експлицитно односе на жене и мушкарце

Где год се циљ односи на лица, грађане или запослене, интервенција подразумева експлицитно навођење чињенице да се циљ заправо односи на мушкарце и жене, грађанке и грађане, девојчице и дечаке и сл.

У том случају показатељи треба да буду разложени по полу и другим релевантним демографским карактеристикама које су битне за родну анализу или анализу ефеката политика уопште. Напомена: добра је пракса да се паралелно изражава и апсолутна вредност (број) уз проценат, тамо где је јединица мере иначе изражена у %.

Пример 4

Циљ 1	Повећати запосленост незапослених жена и мушкараца кроз укључивање у мере активне политике запошљавања				
Индикатор 1.	Назив: Стопа запослености жена	Базна вред.	2019	2020	2021
	Коментар:				
Индикатор 2.	Назив: Стопа запослености мушкараца	Базна вред.	2019	2020	2021
	Коментар:				

ПОКАЗАТЕЉИ

Родно сензитивни показатељи треба да мере циљ, односно све његове битне димензије. Где год је могуће, родно сензитивни показатељи треба да прате суштинску промену која води ка жељеном

циљу који доприноси родној равноправности. Ако то није могуће, мерити утицај програма на жене и на мушкарце. У најмање пожељној варијанти, показатељи ће мерити обухват жена и мушкараца програмом.

ПРИМЕРИ у буџету РС за 2022. годину и 2023.годину

РЕПУБЛИЧКИ ГЕОДЕТСКИ ЗАВОД

Програмска активност: 0005 - Унапређење регистра просторних јединица и адресног регистра и успостава интероперабилности са другим регистрима

Циљ 3: Повећање нивоа информисаности жена о стварним правима на непокретностима и услугама РГЗ-а

Назив индикатора	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна вредност у 2023. год.	Циљна вредност у 2024. год.	Циљна вредност у 2025. год.
1. Израда лифлета или рубрика на РГЗ веб сајту или видео клипа <i>Коментар: Тираж лифлета или израђена рубрика или израђен видео клип на тему података о власништву и доброј пракси РГЗ-а у смислу промене члана 7. Закона о поступку уписа права у катастар непокретности и водова на годишњем нивоу</i>	број	2021	1 рубрика/1 тираж/1 клип	-	-	-
<i>Извор верификације: Стручне службе РГЗ-а</i>						

МИНИСТАРСТВО ЗА ЈАВНА УЛАГАЊА

ПРОГРАМ: 1511 - Обнова и изградња објеката јавне намене и санирање последица елементарне непогоде

Пројекат: 5001 - Обнова и изградња објеката јавне намене у области здравства

Циљ 2: Висок проценат обновљених објеката јавне намене у области здравства који су приступачни особама са инвалидитетом

Тип циља: Родно одговоран

Назив индикатора	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна вредност у 2023. год.	Циљна вредност у 2024. год.	Циљна вредност у 2025. год.
1. Процент обновљених објеката јавне намене у области здравства који су приступачни особама са инвалидитетом	%	2022	100	100	100	100
<i>Извор верификације: -</i>						

КАНЦЕЛАРИЈА ЗА САРАДЊУ СА МЕДИЈИМА

ПРОГРАМ: 2102 - Подршка раду Владе

Програмска активност/Пројекат: 0016 - Медијско праћење рада Владе

Циљ: Покривеност приоритета у НАП за родну равноправност текстовима на сајту Владе Републике Србије

Назив индикатора	Извор верификације	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна вредност у 2022. год	Циљна вредност у 2023. год	Циљна вредност у 2024. год
Информације од значаја за покривеност приоритета у НАП за родну равноправност текстовима на сајту Владе Републике Србије	Званични сајт Владе РС	Број	2017	5	100	105	120
Праћење броја текстова и учесталости појављивања теме увођења принципа родне равноправности као медијског садржаја, као и области у које је уведена родна перспектива.	Званични сајт Владе РС	Број	2017	40	90	92	95

МИНИСТАРСТВО ЗА ЉУДСКА И МАЊИНСКА ПРАВА И ДРУШТВЕНИ ДИЈАЛОГ

Програм: 1001 - Унапређење и заштита људских и мањинских права и слобода

Назив циља: Унапређење људских и мањинских права кроз примену међународних и регионалних уговора о људским правима

Назив индикатора	Извор верификације	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна вредност у 2022. год	Циљна вредност у 2023. год	Циљна вредност у 2024. год
Реализоване родно одговорне препоруке које је РС прихватила од стране механизма УН	Министарство за људска и мањинска права и друштвени дијалог	Број	2020	50	50	50	50

МИНИСТАРСТВО ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Програм: 0404 - Управљање заштитом животне средине

Програмска активност/Пројекат: 0004 - Администрација и управљање

Назив циља: Утврђивање приоритета за успостављање родне равноправности у области заштите животне средине

Назив индикатора	Извор верификације	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна вредност у 2022. год	Циљна вредност у 2023. год	Циљна вредност у 2024. год
Израда секторске родне анализе	Посебна радна група за увођење родно одговорног буџетирања у Министарству заштите животне средине	Број	2018	0	1		
Израђен план активности у складу са налазима родне анализе	Посебна радна група за увођење родно одговорног буџетирања у Министарству заштите животне средине	Број	2018	0	1		

СМЕРНИЦЕ ЗА УВОЂЕЊЕ РОДНО ОДГОВОРНОГ БУЏЕТИРАЊА НА ЛОКАЛНОМ НИВОУ

У оквиру спровођења реформе јавних финансија започет је процес унапређења програмског модела буџета кроз увођење принципа родно одговорног буџетирања у буџетски процес. До 2025. године предвиђено је да се заокружи процес постепеног увођења родно одговорног буџетирања за све буџетске кориснике на свим нивоима власти, сходно члану 16. став 1. Закона о изменама и допунама Закона о буџетском систему („Службени гласник РС”, бр. 103/15, 72/19, 149/20 и 92/23), путем плана његовог постепеног увођења који доноси покрајински секретаријат за финансије, односно надлежни орган јединице локалне самоуправе.

Имајући у виду наведени члан Закона којом је прописан рок за примену одредаба које се односе на родно одговорно буџетирање у целини до доношења буџета локалних власти за 2025. годину, потребно је да надлежни орган локалне власти донесе годишњи план за увођење родно одговорног буџетирања са препоруком да се у припреми одлуке о буџету локалне власти за 2025. годину утврди циљ чијим остварењем се очекује да буду мапиране активности са аспекта циљева утврђених прописима који уређују родну равноправност и антидискриминацију, као и да на основу тога буду одређени приоритети за родно одговорно планирање. У складу са дефинисаним родно одговорним циљевима потребно је планирати и родно одговорне показатеље, а показатељи који се односе на лица требало би да буду разврстани по полу.

Додатно, већ постојеће РОБ циљеве и показатеље потребно је даље унапређивати на основу искуства у досадашњој примени.